

“พิพิธภัณฑ์มหาราชานุสรณ์ ร.4” วัดราชาธิวาส รวมของโบราณล้ำค่า ประวัติวงการสงฆ์ไทย

ผู้เขียน ธนกฤต ก้องเวหา

เผยแพร่ วันจันทร์ที่ 20 มกราคม พ.ศ.2568

ณ วัดราชาธิวาสวิหาร แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีอาคารสูง 3 ชั้น ท่ามกลางแมกไม้และอาคารอื่น ๆ ของวัด สถานที่แห่งนี้คือพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมเครื่องใช้พระภิกษุในอดีตไว้มากที่สุดแห่งหนึ่งของไทย ซึ่งล้วนแต่เป็นสมบัติล้ำค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และพระศาสนา ที่พุทธศาสนิกชน ตลอดจนคนผู้สนใจควรไปชมสักครั้งในชีวิต

วัดราชาธิวาส และพิพิธภัณฑ์มหาราชานุสรณ์ ร.4

พิพิธภัณฑ์มหาราชานุสรณ์ ร.4 วัดราชาธิวาสวิหาร

พิพิธภัณฑ์มหาราชานุสรณ์ ร.4 ที่วัดราชาธิวาส เป็นอนุสรณ์ว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เคยเสด็จมาประทับที่วัดยาวนานถึง 10 ปี ครั้งยังเป็น “ภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎ” ซึ่งเป็นเหตุผลที่วัดเปลี่ยนชื่อจากเดิม “วัดสมอราย” เป็น วัดราชาธิวาสวิหาร แปลว่า “วัดอันเป็นที่ประทับของพระราชา” หลังจากพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์

วัดสมอรายเป็นวัดเก่าแก่ สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่ราว พ.ศ. 1820 ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา และมีความสำคัญขึ้นโดยลำดับในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะรัชกาลที่ 2 เสด็จมาประทับระหว่างผนวชที่นี่ เมื่อครั้งทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร

ต่อมาเมื่อภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎเสด็จมาประทับ ได้ทรงสถาปนา “ธรรมยุติกนิกาย” ขึ้นที่วัดแห่งนี้เป็นที่แรก รวมถึงยกฐานะเป็นพระอารามหลวงเมื่อ พ.ศ. 2367 ปัจจุบันวัดราชาธิวาสเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร สังกัดนิกายธรรมยุต

วัดราชาธิวาสเป็นสถานที่เก็บสิ่งของทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศาสนามากมาย ของส่วนใหญ่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ ประทานจากพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเจ้านายชั้นสูงนำมาถวาย สิ่งของเหล่านี้ถูกเก็บรักษาเรื่อยมา ก่อนนำมาจัดแสดงภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ โดยเปิดให้เข้าชมอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2550 เพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ของโบราณล้ำค่า 5 ห้องจัดแสดง

สิ่งของต่าง ๆ มีจัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ มีอายุตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 จนถึงรัชกาลที่ 6 ที่มีจำนวนมากเห็นจะเป็นสิ่งของในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยส่วนจัดแสดงอยู่บนชั้น 2 ของอาคาร แบ่งออกเป็น 5 ส่วน 5 กลุ่ม เครื่องมือเครื่องใช้ ใน 5 ห้องจัดแสดง ดังนี้

1. ห้องผ้า ภูเขาแพรพรรณ จัดแสดงโบราณวัตถุเกี่ยวกับ “ผ้า” เช่น ย้อมที่ระลึกจากงานพระราชพิธีในอดีต อย่างย้อมผ้าไหมฉลองพระเศวตวชิรพาหะ ร.ศ. 130 นอกจากนี้ยังมีผ้าของราชสำนักฝ่ายใน เช่น ผ้าทรงสะพัก ผ้ากรองทอง สายสะพายแพร เป็นต้น
2. ห้องเครื่องเจียรไน ป่านชา กระเบื้องเคลือบ จัดแสดงป่านชา หรือชุดเครื่องชงชา ประกอบด้วยกาน้ำชา ถ้วยน้ำชา และถาดรองน้ำชา ที่มีคนนำมาถวายพระสงฆ์ในอดีต ของส่วนใหญ่ตกแต่งด้วยศิลปกรรมแบบจีน รวมถึงจัดแสดงกระเบื้องเคลือบอื่น ๆ ที่สวยงามทั้งแบบศิลปะจีนและไทย

ห้องเครื่องเจียรระโน ป่านชา กระเบื้องเคลือบ

3. ห้องเครื่องมุก เครื่องถมปิด และเครื่องเบญจรงค์ จัดแสดงเครื่องภาชนะและเครื่องราชูปโภคที่วิจิตรงดงาม เครื่องแสดงฐานันดรของผู้เป็นเจ้าของ ที่โดดเด่นในห้องนี้คือ เครื่องมุกหรือเครื่องประดับมุก ซึ่งเป็นที่นิยมทำมาในสมัยรัชกาลที่ 4 สำหรับการประดับตกแต่งข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่นำไปถวายพระ

4. ห้องเครื่องทองเหลืองและเครื่องเงิน จัดแสดงภาชนะเครื่องทองเหลืองที่ทำมาจากโลหะผสมระหว่างทองแดงกับสังกะสี มีสีเหลืองคล้ายทองคำ เช่น โตก พาน แจกัน ถาดและเครื่องบูชา รวมถึงเครื่องเงินที่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ หวายกลิ้งหรือसान อาจลงรักหรือทำลวดลายด้วยสี

5. ห้องคัมภีร์ใบลานและตู้พระธรรม จัดแสดงโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับ “กระดาษ” เนื่องในพระพุทธศาสนา เช่น สมุดไทย คัมภีร์โบราณ รวมถึงตู้พระธรรมสำหรับใส่หนังสือที่ตั้งอยู่กลางห้อง มีพระบรมฉายาลักษณ์และตราพระราชสัญลักษณ์ในรัชกาลที่ 6

ห้องคัมภีร์โบราณและตู้พระธรรม กลางห้องคือ มีพระบรมฉายาลักษณ์และตราพระราชสัญลักษณ์ในรัชกาลที่ 6

นอกจากพิพิธภัณฑ์มหาราชานุสรณ์ ร.4 แล้ว วัดราชาธิวาสวิหารยังมีสถานที่สำคัญอีกมากมาย เช่น พระเจดีย์ และพระอุโบสถ ภายในมีพระสัมพุทธพรณี และจิตรกรรมพุทธศาสนาเขียนสีปูนเปียกอันงดงาม รวมถึงพระตำหนักพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ และพระตำหนักสมเด็จพระพันปีหลวงในรัชกาลที่ 5 ที่อยู่ภายในพื้นที่วัดด้วย

อ้างอิง :

สาวิตรี ตลับแป้น, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. พิพิธภัณฑ์มหาราชานุสรณ์ ร.4. วันที่ 5 มีนาคม 2555. จาก <https://db.sac.or.th/museum/museum-detail/1240>

ศิลปวัฒนธรรม. ยลของโบราณพิพิธภัณฑ์ “มหาราชานุสรณ์ ร.4 วัดราชาธิวาสฯ” สหรัฐฯ ให้ทุนหนุนโครงการ. วันที่ 19 มิถุนายน 2562. จาก https://www.silpa-mag.com/news/article_34331

Museum Siam. พิพิธภัณฑ์มหาราชานุสรณ์ ร.4. วันที่ 27 กรกฎาคม 2561. จาก <https://www.museumthailand.com/th/museum/Museum-of-Maha-Rachanusorn-RAMA-IV>

เผยแพร่ในระบบออนไลน์ครั้งแรกเมื่อ 20 มกราคม 2567

https://www.silpa-mag.com/culture/article_146849